

cionat, que les grafies *-anya* de 1151 (?) i 1315, perquè les troba impreses sense accent (!) signifiquen una pron. **-anya*: l'inexpert xicot sembla ignorar que l'accentuació gràfica és un fet d'ortografia recent. D'aquí vol deduir un mot llatí *esculani* deriv. del ll. ant. *aesculus*, nom d'arbre, amb el supòsit que signifiqués alzinar, perquè hi ha moltes alzines a *Esclanyà*... com a tota la Catalunya llevantina; s'explica una mica l'acudit, a causa d'*Esclret*, veïnat de la seva vila, que hom ha suposat derivat d'aquest nom d'arbre (etim. incerta com anem a veure); per a *Esclanyà* no és incerta sinó fantàstica ² i ben supèrflua.

¹ «--- et habet comes in honore de *Asclanià* et accipit decimam totum de mare et medietatem de terra ---». Seria en un doc. de Ramon Berenguer IV. ¹⁵ No figura en el *Li. Fe. Maior*, ni en els dos docs. de 1150 relatius a aquesta zona que publica Villan., *Vi. Li. XIII*, §§ 37 i 38. Els docs. relatius a contribucions, com aquest, sovint són més tardans que la data que pretenen, amb mires tributàries. — ² No ²⁰ ho seria tant insistir en el *SLANIA* d'Aeb., o en un imaginable **SCHOLANUS* (*Schola* NP, Schu., 148), però també supèrflua i massa hipotètiques.

ESCLET

Veïnat agregat a Caçà de la Selva: 100 hab. disseminats, 4 k. al Sud de la vila (GGC, 299,78) en direcció a Llagostera.

PRON. MOD.: *asklét*, menys «*sam biséns*», per una capella a on fan una festa el dia d'aquest sant, 1920, a Caçà (Casac.); id. 1988 (a Llagostera). Sobre la capella, Monsalv. XVIII, 62.

MENCIONS ANT. 919, en una venda que fa la viu- ³⁵ da del Comte Guifre II, d'unes propietats prop de *Locustaria*, figuren ja, junt amb «*Calidas* --- vila *Esclcto* --- *Caciano* etc.» (Udina, *Arx. Comt. S. X*, § 63, 16); 1016: «l'alou *Spanitate* (situat entre Llagostera, Solius, Fenals etc.), abans, quan el donà, en el S. X el comte Sunyer, afrontava pel N. amb els termes de *Aclet* [leg. *Asclct* o *Açclct*] et Vancellos de *Romaniano*» (*MarcaH.*, col. 997, 26); 1120-50: «en el reinado de R. Berenguer IV, B. Miró cometiò violencias sobre los vasallos realengos de las villas de *Asclct*, *Aganiz* ¹ y *Cabanés*» (Hinojosa, *Reg. S. Cat.*, p. 271).

Hi ha un homònim? Es podria deduir del que diu Reig Vdll. (*Monog. de Cat.*, s. v. *Asclct*): diu que és un afluent de l'Estany de Sils (ara dessecat), car Sils és 10 k. a l'O. d'*Esclct*, i les aigües d'allí van cap a la ⁵⁰ Tordera, mentre que les de Caçà, aboquen a l'Onyar. Però potser és un malentès, car no en trobo altra notícia, i el nom d'*Asclct*, explica Botet (GGC, 78), s'ha donat també al riuet *Bugantó*, que desemboca a l'Onyar, amb aigües provinents de Sta. Pelaià (en direcció oposada a Sils), cf. la meua nota sobre el *Bagastrà*.

ETIM. En una llisteta de derivats en -ETUM de noms d'arbres (tipus *Freixenet*, *Lloret*), en una conferència de 1932 (*E.T.C.* I, 12), vaig incloure *Esclct* d'AESCULETUM; val a dir, sense reflexionar gaire que AESCULUS ⁶⁰

és un mot del llatí antic pràcticament extingit en romànic; si hagués designat l'alzina surera, hi hauria almenys l'argument que aquesta part de la Selva i la veïna del B. Empordà és el centre més important a Cat. del creure del suro, però *aesculus* no era això sinó una mena de roure muntanyenc, consagrat a pràctiques paganes a honor de Júpiter. No ha deixat cap progènie enlloc a la Romània, fora d'algun obscur parlar del Sud d'Itàlia. Temps ha que jo mirava escèpticament aquesta idea juvenil.

No convé oblidar-la del tot, puix que era una idea simple, i en abstracte, raonable (convincent o no); ² es podria reivindicar si hi hagués bon agafador en la toponímia o els apellatius romànics, però només és un *eskru* o *ischio* de Calàbria, de sentit diferent i difús, 'una mena de freixe' o 'bardissa' (*REW*, 244); Schuchardt suggerí relacionar-hi un mot basc (*Berb.*, 16), que no designa el roure ni cap quercínia sinó un nom dialectal de la idea de 'arbre en general' (*ezkur Refr. y Sent.* biscaí, *RIEB* VIII, 240); si vingués de AESCULUS hauria de ser **ezkuru* o *-kura* amb *-r-* simple, i era amb *rr* doble, articulat *ezkurra*. Probablement, doncs, mot euskèric sense cap relació amb el llatí ni res de la idea d'alzina, roure o quercini. Fent ²⁵ d'advocat del diable, se m'acudia que uns NLL menors toscans s'hi puguin relacionar, però també això m'inclino a negar-ho, perquè apareixent en la forma *Schioto* (amb variants *Eschioto*, *Aschioto*: Pieri, *Top. Arno.*, 234), poden ser, simplement, l'adj. it. viu *schioto* 'legítim, pur, franc', de l'italià comú.

Majorment en català tenim raó per no creure en l'etimologia (1) AESCULUS o AESCULETUM, absolutament inoïts a Espanya, França etc. Més raó hi hauria per a les altres dues.

² Puix que el nom d'*Esclct* apareix constantment amb A- en les tres mencions medievals, hi ha bon indici per creure que ve de *ascla* 'grossa estella, branc tallat d'un arbre': aquí almenys tenim una arrel indiscutiblement nostra i robusta en el català de tots temps; també oc. (des del S. XIII, B. de Born etc.) i sard, i dialectal d'Itàlia (*DECat* I, 494b40 ss., 495a1-8-1), ll. vg. ASTULA/ASCLA. La derivació no seria tan clara: perquè no fóra natural un dim. masculí en *-et* d'un femení en *-a*, però essent nom d'un vegetal també un col·lectiu en *-ETUM* fóra concebible, o bé el sufix *-et* postverbal (de *asclar*), com en *xisclet*, *escainet*, *aliret*, *esmolet*?

³ El més simple, però, tant en català com it., seria identificar-lo amb l'adj. idèntic, *esclct* 'pur', 'desacompanyat de tot, sec': mot que no sols és viu (com mostro en el *DECat* III, 523) a tot el Migjorn del Princ., sinó ja medieval [S. XIV, d'on passà al sard], i en llengua d'Oc [1240] s'usa avui des del Llemosí fins als Alps.

¿Per què un mot que ens ve a tots tres idiomes del francès SLIHT (al. *schlicht*) no podria haver deixat el nom d'aquest alou, tan ben documentat des del S. XIII? Justament, en qualitat d'«alou» (1016): un alou estava ben desembarassat, lliure de prestacions o dependències: ben «esclct». El canvi de *E-é* en *A-é* sense dificultat, per la pron. oriental, en aquest cas reforçada per la dissimilació, quasi normal, tipus *ma-*